

Nr 6.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal; given Drottningholms slott den 30 december 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härigenom jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Propositionens innehåll.

Enligt den nuvarande lydelsen av 1946 års lag skall regeringsrätten provisoriskt vara förstärkt med tre ledamöter t. o. m. den 30 september 1949. Därefter skall antalet regeringsråd så snart som möjligt åter nedbringas till sju. I propositionen föreslås att tidpunkten för provisoriets avveckling framflyttas till den 30 september 1952.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 29 mars 1946 om tillfällig ökning av regeringsrådets antal skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall till och med *den 30 september 1949* eller, om särskilda förhållanden för- anleda därtill, den tidigare dag som Kungl. Maj:t bestämmer utgöras av tio regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. En av regerings- rättens lagfarna ledamöter skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, tjänstgöra i lagrådet.

Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall till och med *den 30 september 1952* eller, om särskilda förhållanden för- anleda därtill, den tidigare dag som Kungl. Maj:t bestämmer utgöras av tio regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. En av regerings- rättens lagfarna ledamöter skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, tjänstgöra i lagrådet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 5 november 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet fråga om *fortsatt tillfällig ökning av antalet ledamöter i regeringsrätten*. Föredraganden anför följande.

Enligt 1 § lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall regeringsrätten utgöras av sju regeringsråd, av vilka dock en tjänstgör i lagrådet. Genom särskild lag den 29 mars 1946 om tillfällig ökning av regeringsrådets antal bestämdes emellertid, att regeringsrätten från och med den 1 oktober samma år skulle provisoriskt förstärkas, så att den komme att bestå av tio regeringsråd. Syftet härmed var att möjliggöra en avarbetning av föreliggande, alltför stora balans av oavgjorda mål. Då en sådan avarbetning beräknades kunna genomföras på jämförelsevis kort tid, har tillika i 1 § i lagen föreskrivits, att provisoriet skall äga bestånd till och med den 30 september 1949 eller, om särskilda förhållanden föranleda därtill, den tidigare dag som Kungl. Maj:t bestämmer. Därefter skall, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, antalet regeringsråd åter minskas till sju.

I fråga om de beräkningar som legat till grund för föreskrifterna i 1946 års lag må till en början framhållas, att för arbetets jämna gång i regeringsrätten alltid bör finnas en viss balans, som helst bör hållas vid omkring 1 000 mål. Detta var också möjligt under hela perioden 1933—1943, då antalet årligen inkommande mål genomsnittligt stannade vid ungefär 2 250. För 1944 och 1945 växte emellertid den årliga tillströmningen till drygt 3 000 mål, med påföljd att även balansen steg till 1 618 mål den 1 januari 1945 och 2 281 mål den 1 januari 1946. Ökningen föll i väsentlig mån på beskattningsmålen, i främsta rummet krigskonjunktur- och omsättningsskattemålen. I viss mån hänförde den sig även till andra slag av mål som tillförts regeringsrätten genom ny lagstiftning.

Vid tillkomsten av 1946 års lag förutsågs, att mängden av de till regeringsrätten inkommande skattemålen skulle komma att fortsätta att stiga under

en icke alltför kort tid framåt. Även för vissa andra mål ansågs en ytterligare stegring sannolik. Den starka tillströmningen bedömdes dock väsentligen som en kristidsföreteelse av övergående natur. Det förutsattes också, att den planerade förstärkningen av arbetskrafterna skulle medföra en avsevärd ökning av antalet årligen avgjorda mål. Enligt verkställda uppskattningar skulle sålunda föredragning kunna äga rum under 26 i stället för som förut 17 timmar i veckan. Då erfarenheten visat att i genomsnitt kunde föredragas 3,5 mål i timmen och regeringsrätten skall tjänstgöra 40 veckor om året, beräknades följaktligen årssiffran för avgjorda mål komma att stiga från 2 380 till 3 640. I enlighet härmed antogs balansen kunna nedbringas till önskvärd storlek på en tid av omkring tre år.

I själva verket ha emellertid de balanserade målen i stället blivit flera än förut. Deras antal uppgick den 1 oktober 1946, då de nya regeringsråden trädde i tjänst, till 3 206. Vid utgången av samma år hade det minskat till 3 150 men steg sedan åter till 3 425 den sista december 1947 och 3 436 den 1 juni 1948. Enligt vad regeringsrätten upplyst kan det väntas, att den 1 januari 1949 kommer att föreligga en balans på omkring 3 800 mål.

Denna utveckling har delvis sin orsak i den allttjämt mycket starka tillströmningen. År 1946 inkommo sålunda över 3 300 mål, och första halvåret 1948 har tillströmningen varit ungefär 255 mål i månaden, vilket för helt år ger över 3 000 mål.

Av än större betydelse har emellertid varit, att en förskjutning ägt rum i fråga om målens beskaffenhet, i riktning mot högre andel av stora och invecklade mål. Detta har medfört att föredragningen i genomsnitt blivit mera tidskrävande. Medeltalet föredragna mål per timme har sålunda icke såsom tidigare kunnat hållas vid 3,5 utan sjunkit till ungefär 3. På grund härav har den årliga avverkningen stannat vid omkring 3 000 mål i stället för beräknade 3 640.

I en inom regeringsrätten upprättad promemoria har framhållits, att någon ökning av detta arbetsresultat icke kunde förväntas förrän krigskonjunkturskattmålen försvunnit. Så länge man hade att räkna med dylika mål och den sammanlagda tillströmningen överstege 3 000 mål om året, måste alltså balansen fortfarande komma att stiga. Beträffande utvecklingen sedan krigskonjunkturskattmålen bortfallit har i promemorian upplysts att antalet inkommande mål av annat slag utgjorde 2 689 år 1946 och 2 571 år 1947. I samband därmed har uttalats, att det icke syntes vara anledning att räkna med någon varaktig minskning i detta hänseende. Beslutade och föreslagna lagstiftningsåtgärder gjorde snarare en stegring sannolik.

I anslutning till vad sålunda yttrats har i promemorian anförts, att antalet regeringsråd ej inom överskådlig framtid syntes kunna sänkas under nio, med mindre åtgärder vidtoges för att minska tillströmningen av mål. Det kunde snarare ifrågasättas om icke för någon kortare tid en ökning borde ske från nu föreskrivna tio till elva. I varje fall vore det uppenbart, att den nuvarande förstärkningen med tre ledamöter måste bibehållas längre än som ursprungligen förutsatts. I 1946 års lag syntes därför böra vidtagas åtmins-

tone den ändringen att tidpunkten för avveckling av provisoriet framflyttades, förslagsvis till den 30 september 1954.

Departementschefen. Den lämnade redogörelsen ger vid handen, att syftet med den år 1946 vidtagna tillfälliga ökningen av regeringsrådets antal ej kan vinnas inom beräknad tid. Från regeringsrättens sida har ifrågasatts, att med hänsyn härtill domstolen skulle förstärkas med ytterligare en ledamot. En sådan anordning är jag emellertid icke beredd att tillstyrka. Å andra sidan bör tydligen någon minskning av ledamotsantalet icke äga rum förrän balansen nedbringats till betydligt lägre nivå än för närvarande. Hur lång tid som kan åtgå härför är uppenbarligen svårt att på förhand beräkna. Någon mera väsentlig nedgång lär dock knappast kunna åstadkommas förrän tidigast om tre eller fyra år. Jag anser mig därför böra förordas att provisoriet tills vidare förlänges till och med den 30 september 1952. Skulle erforderliga förutsättningar för en avveckling kunna åvägbringas redan dessförinnan, kan detta, såsom framgått av det förut anförda, beaktas av Kungl. Maj:t då ledighet uppkommer inom regeringsrätten.

I enlighet med det anförda har jag låtit inom departementet upprätta förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.*

Härefter hemställer föredraganden att lagrådets utlåtande över nämnda förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 december 1948.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
DAHLMAN,
LECH,
regeringsrådet BJÖRKHOLM.

Enligt lagrådet den 16 november 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 november 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av tillförordnade chefen för jordbruksdepartementets rättsavdelning S. Strömberg.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 30 december 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet lagrådets den 15 december 1948 avgivna utlåtande över det den 5 november samma år till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.*

Med förmälan att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden att det måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga fill detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Georg Dahlin.
